

Sebastian Kidyba

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0003-2485-4521

sebastian.kidyba@umcs.pl

Szczególni pełnomocnicy spółek kapitałowych w sporach ze spółką

ABSTRAKT

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza statusu pełnomocników w sporach ze spółką, a w konsekwencji zasad reprezentacji w tych sporach. Podjęty w pracy problem badawczy sprowadza się do analizy art. 210 § 1 i art. 253 Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.). Przepisy te dotyczą zagadnień związanych z zaistnieniem sporów ze spółką, a w szczególności problemu udziału pełnomocników spółki w tych sporach. Nie powinno budzić wątpliwości, że pełnomocnictwo odgrywa szczególną rolę w regulacji Kodeksu spółek handlowych. Ma ono również szerokie zastosowanie nie tylko w klasycznym zastępstwie podmiotów czy osób w spółce, lecz także samej spółki. Pełnomocnik przy tym uzyskuje pewien status szczególny ze względu na czynności, w których uczestniczy. Należy pamiętać również o sytuacjach, gdy pełnomocnik jest reprezentantem spółki w klasycznych czynnościach, poza art. 210 czy 253 k.s.h. Wówczas „uruchomienie” jego umocowania następuje przez klasyczny organ do tego upoważniony (zarząd) albo przez innych przedstawicieli (ustawowych czy też pełnomocników, jeżeli spełnione są przy tym warunki wynikające z art. 106 Kodeksu cywilnego). Inna sytuacja ma miejsce, gdy umocowuje ich zgromadzenie wspólników lub wspólnicy (art. 210 i 253 k.s.h.). Kolejną cechą pełnomocnictwa szczególnego jest jego wykorzystanie w sporach, a nie czynnościach prawnych. Można zatem stwierdzić, że użycie słowa „pełnomocnik” w kontekście przepisów Kodeksu spółek handlowych może mieć szczególne znaczenie.

Słowa kluczowe: pełnomocnictwo; pełnomocnik; spółka kapitałowa; spory

WPROWADZENIE

Zagadnienie sporów ze spółką, której częścią składową jest kwestia dotycząca statusu szczególnych pełnomocników spółek kapitałowych, to nie tylko problem uczestniczenia w nich organów, wspólników czy likwidatorów jako drugiej strony. Kwestia jest bardziej złożona ze względu na zasady reprezentacji w tych sporach. Dla omawianej problematyki najistotniejsze są art. 210 § 1 (i art. 379 § 1) oraz art. 253 (i 426) Kodeksu spółek handlowych¹. Wskazane przepisy mają zbliżoną, choć nie tożsamą treść².

Pomijam więc użycie w art. 210 § 1 k.s.h. spójnika alternatywy łącznej „lub”, a w art. 379 § 1 k.s.h. spójnika alternatywy rozłącznej „albo”, co może mieć znaczenie z punktu widzenia ustalenia katalogu uprawnionych do zawierania umów z członkami zarządu³. Podobnie jest w art. 253 i 426 k.s.h. – odniesienie do uchwały wspólników, a w drugim przypadku – do walnego zgromadzenia.

Przywołane przepisy dotyczą kilku zagadnień związanych z zaistnieniem sporów ze spółką. Przedmiotem niniejszego opracowania jest ich wycinek, mianowicie problem udziału pełnomocników spółki w tych sporach. Dla ułatwienia rozważań, które w istocie doprowadzą

¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1526), dalej: k.s.h.

² A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. A. Kidyba, t. 2, Warszawa 2018, s. 426; wyrok SN z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 84/11, LEX nr 1214611.

³ Por. Z. Kuniewicz, *Wybrane zagadnienia dotyczące pełnomocnictwa do reprezentowania spółki kapitałowej w umowach z członkami zarządu*, „Rejent” 2006, nr 7–8, s. 86.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

do podobnych wniosków w odniesieniu do obu typów spółek, poniższe uwagi koncentrują się najpierw na art. 210 k.s.h., a następnie na art. 253 k.s.h.

Kodeks spółek handlowych reguluje również kwestie pełnomocnictwa w innych przepisach, np. w art. 243 i 244. W pierwszym z nich wprowadzono zakaz bycia pełnomocnikiem, w drugim zaś mają miejsce wyłączenia możliwości głosowania osób, które już są pełnomocnikami. Problemy pojawiają się m.in. w art. 240 k.s.h., z którego można wywieść także możliwość udzielenia przez wspólników pełnomocnictwa do udziału w podejmowaniu uchwał. Podobnie art. 295 k.s.h. nie wyklucza działania wspólników przez pełnomocników. Ponieważ zagadnienia te dotyczą pełnomocników wspólników, a nie pełnomocników spółki, zostały one w niniejszym artykule pominięte.

PROBLEMATYKA ZAISTNIENIA SPORÓW ZE SPÓŁKĄ WYNIKAJĄCA Z ART. 210 § 1 K.S.H.

Z art. 210 k.s.h. wynika, że:

- 1) w sporze między spółką a członkiem zarządu (również w umowie z nim) spółkę reprezentować może również pełnomocnik (§ 1),
- 2) pełnomocnik jest powoływany uchwałą zgromadzenia wspólników (§ 1),
- 3) uchwała o powołaniu pełnomocnika, o którym mowa w § 1, powołanego w celu zawarcia z członkiem zarządu umowy spółki, która ma zostać zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, może być podjęta przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym (§ 1¹).

Ta ostatnia kwestia ma charakter częściowo czysto techniczny, potwierdza bowiem możliwość udzielenia pełnomocnictwa przy wykorzystaniu wzorca w sytuacji, gdy uchwała zgromadzenia wspólników ma zostać podjęta z wykorzystaniem takiego wzorca. Dotyczy to jedynie trzech rodzajów czynności prawnych – zawarcia pomiędzy spółką z o.o. a członkiem jej zarządu umowy spółki jawnej, komandytowej lub spółki z o.o. Z interesującego nas punktu widzenia znaczenie ma jedynie to, że – wobec szczególnej regulacji udzielenia pełnomocnictwa do zawarcia umowy z członkiem zarządu przy wykorzystaniu wzorca – w tym trybie nie będzie możliwe powołanie pełnomocnika do zawarcia jakichkolwiek innych umów z członkami zarządu, poza wskazanymi umowami spółek⁴. Z uwagi na to, że celem niniejszego artykułu jest określenie charakteru pełnomocnictwa, źródła umocowania pełnomocnika i skutków jego działania przy sporach ze spółką, kwestie pełnomocnictwa przy wykorzystaniu wzorca zostały pominięte.

Przez pojęcie sporu należy rozumieć wszelkie postępowania sądowe: procesowe i nieprocesowe⁵. W przypadku postępowania procesowego chodzi zarówno o sytuację, gdy spółka i członek jej zarządu występują po przeciwnych stronach (powoda i pozwanego), jak i o sytuację, gdy występują wobec siebie w innych relacjach (strona – interwenient przystępujący do sprawy po drugiej stronie)⁶.

⁴ A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. A. Kidyba, t. 1, Warszawa 2020, s. 1058.

⁵ *Ibidem*, s. 1053.

⁶ *Ibidem*. Tak również postanowienie SN z dnia 5 października 2011 r., II UZP 9/11, LEX nr 1096116.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Dwie kwestie wysuwają się na plan pierwszy: to, że pełnomocnik może występować w sporze z członkami zarządu oraz to, że jest on powoływany uchwałą zgromadzenia wspólników. W najogólniejszym odniesieniu trzeba przeanalizować istotę pełnomocnictwa oraz jego zakres podmiotowy, tj. ustalenie, kto jest mocodawcą, a kto może być pełnomocnikiem. Pozwoli to odpowiedzieć na podstawowe pytania: Czy mamy do czynienia z klasycznym pełnomocnictwem czy też z pełnomocnictwem spółki? W jaki sposób udzielone jest pełnomocnictwo i w jaki sposób kończy się ten stosunek prawny?

Pewne zagadnienia były przedmiotem dyskusji w doktrynie. Spór rodziło pytanie, czy biernie legitymowanym może być inny członek zarządu, a nawet ten, który jest drugą stroną umowy zawieranej przez spółkę⁷. Osobiście uważam, że takie czynności są dopuszczalne⁸. Innym dyskutowanym zagadnieniem było to, czy możliwe jest udzielenie pełnomocnictwa nie tylko do dokonania jednej czynności, lecz także do wielokrotnego reprezentowania spółki. Nie chodzi tu o stałego pełnomocnika⁹, tylko raczej o konieczność powoływania pełnomocnika każdorazowo do dokonania czynności.

Podnoszone wątpliwości dotyczą pełnomocnictwa „stałego” czy też udzielonego na czas nieoznaczony. Obrona poglądu, że w każdym przypadku należy udzielić pełnomocnictwa do konkretnej sprawy, jest trudna nie tylko ze względu na brak wyraźnej normy w tym zakresie, ale i ze względów praktycznych. Zwoływanie zgromadzeń wspólników każdorazowo dla udzielenia pełnomocnictwa jest zbędne ze względu na koszty i problemy organizacyjne. Za przyjęciem dopuszczalności pełnomocnictw na czas nieoznaczony przemawia również wykładnia funkcjonalna.

Jeżeli pełnomocnik jest ustanowiony do wszelkich sporów i umów w zakresie określonym w art. 210 § 1 k.s.h., bez ograniczeń czasowych, dodatkowo w uchwale o udzieleniu pełnomocnictwa użyto sformułowania „spory” czy „umowy”, a nie „spór” bądź „umowa”, to należy przyjąć dopuszczalność trwałego pełnomocnictwa.

O ile należy się sprzeciwić określeniu pełnomocnictwa „stałego” ze względu na sposoby i możliwości jego odwołania lub wygaśnięcia, o tyle udzielenie pełnomocnictwa szczególnego bądź rodzajowego na czas nieoznaczony należy zaakceptować. Wydaje się, że sam art. 210 § 1 k.s.h. ogranicza podmiotowo, a w związku z tym też przedmiotowo, swobodę kreowania pełnomocnictw. Poza tym *volenti non fit iniuria*, jeżeli zgromadzenie wspólników zechce udzielić pełnomocnictwa do zawierania wszelkich umów z członkiem zarządu, to spółce nie dzieje się krzywda. Sądzę więc, że udzielenie pełnomocnictwa do wielokrotnego zawierania umów jest jak najbardziej dopuszczalne.

Kluczowym dla innych, szczegółowych problemów związanych z pełnomocnictwem, do którego odwołuje się art. 210 k.s.h., jest jego charakter prawny. Zgodnie z art. 95 § 1 Ko-

⁷ Tak Z. Kuniewicz, M. Leśniak, *Z problematyki prawnej pełnomocnictwa do reprezentowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h.*, [w:] *Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego*, red. M. Modrzejewska, Warszawa 2010; Z. Kuniewicz, *Wybrane zagadnienia...*, s. 77 i n.

⁸ A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, s. 426–427; idem, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1, s. 1048–1049.

⁹ Przeciwno, wątpliwie: A. Szajkowski, [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, *Kodeks handlowy. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1996, s. 540, za: M. Dumkiewicz, S. Kidyba, *Charakter pełnomocnictwa udzielanego na podstawie art. 210 k.s.h. – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 30.01.2019 r., III CZP 71/18*, „Glosa” 2019, nr 4.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

deksu cywilnego¹⁰ czynność prawna może być dokonana przez pełnomocnika (z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie albo wynikających z właściwości czynności prawnej). Zgodnie z teorią przedstawicielstwa (reprezentacji) przedstawiciel składa własne oświadczenie woli, ale czyni to w cudzym imieniu. Ponieważ czynności prawnej dokonuje przedstawiciel, to oceny prawnie doniosłych zagadnień z tym związanych, takich jak np. dobra lub zła wiara, wady oświadczenia woli, odpowiedzialność, należy dokonywać, uwzględniając okoliczności zachodzące po stronie przedstawiciela¹¹.

Działający przedstawiciel jest zastępcą bezpośrednim. Art. 96 k.c. wskazuje na źródło umocowania, którym jest m.in. oświadczenie reprezentowanego. W takim przypadku mamy do czynienia z pełnomocnictwem.

Do istoty pełnomocnictwa nie należy to, kto w imieniu reprezentowanego składa oświadczenie woli o powołaniu pełnomocnika, lecz to, że źródłem umocowania jest jednostronne oświadczenie woli reprezentowanego¹². Powstaje więc pytanie, kto jest reprezentowanym w zakresie określonym hipotezą art. 210 § 1 k.s.h. Należy przyjąć, że mocodawcą w sporze jest spółka działająca przez pełnomocnika. Ten ostatni jest przedstawicielem spółki, a nie jej organu, co wynika wyraźnie z treści art. 210 § 1 k.s.h. Skutkiem jest to, że umocowanie takiego pełnomocnika trwa niezależnie od zakończenia obrad zgromadzenia wspólników i niezależnie od zmian w składzie wspólników¹³. Wobec braku podmiotowości prawnej organu osoby prawnej nie można rozważać pełnomocnictwa organu, a jedynie rozpatrywać mechanizm udzielania pełnomocnictwa z udziałem organu. Zasadą jest, że pełnomocnictwo w spółce z o.o. (akcyjnej) jest udzielane przez organ uprawniony do reprezentacji, czyli zarząd. Kodeks spółek handlowych wprowadza wyjątki w tym zakresie, dopuszczając do reprezentacji inne organy (np. radę nadzorczą – art. 210 k.s.h.). Z Kodeksu cywilnego i Kodeksu spółek handlowych wynika możliwość reprezentacji przez przedstawicieli, w tym pełnomocników czy prokurentów. Zgodnie z art. 106 k.c., jeżeli wynika to z treści pełnomocnictwa, z ustawy lub ze stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa, możliwe jest udzielenie przez pełnomocnika dla mocodawcy (czyli spółki) dalszych pełnomocnictw. Przepisy Kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie mogłyby sugerować, że pełnomocnikiem może być tylko osoba fizyczna (art. 100 k.c.). Nie ma jednak przeszkód, aby była to osoba prawna lub podmiot ustawowy¹⁴. Z tym wiążą się dodatkowe problemy, które w tym miejscu muszą zostać pominięte.

Wyjątkowym rozwiązaniem dla spółki z o.o., ale również w szczególnym zakresie (spory i umowy z członkami zarządu), jest udzielenie pełnomocnictwa przez zgromadzenie wspólników. Organ ten powinien dokonać tego w drodze uchwały.

Status pełnomocnika (art. 210 k.s.h.) jest szczególny i różni się nieco od klasycznego pełnomocnictwa¹⁵. Nie może to jednak prowadzić do wniosku, że pełnomocnik, o którym

¹⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2020, poz. 1740, 2320), dalej: k.c.

¹¹ K. Kopaczyńska-Pieczniak, [w:] *Kodeks cywilny*, t. 1: *Część ogólna. Komentarz*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012, s. 595–596.

¹² Z. Kuniewicz, S. Czepita, *Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11*, OSP 2013, nr 9, poz. 94, s. 679.

¹³ A. Nowacki, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. 1: *Komentarz do art. 151–226*, Warszawa 2017, s. 1289.

¹⁴ Szerzej A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2020, s. 171 i n.

¹⁵ Idem, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, s. 426.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

mowa w art. 210 § 1 k.s.h., nie jest uważany za pełnomocnika, ale za rodzaj „pełnomocnika korporacyjnego”¹⁶.

To prawda, że Kodeks spółek handlowych nie tworzy żadnej nowej konstrukcji pełnomocnictwa, ale to nie oznacza, że nie można mówić o tym, iż jest to pełnomocnik szczególny, gdzie możliwe pełnomocnictwo obejmuje kodeksowe pełnomocnictwo szczególne i rodzajowe¹⁷.

Moim zdaniem jest to stanowisko błędne. Okoliczność, że oświadczenie woli o udzieleniu pełnomocnictwa nie pochodzi od klasycznego organu upoważnionego do reprezentacji, ma charakter wtórny. Ponadto – wobec szeregu wyjątków związanych z udzielaniem pełnomocnictwa nie tylko przez zarząd – nie ma znaczenia, że pełnomocnictwa udziela organ, który nie dysponuje samodzielną kompetencją do reprezentacji „zewnętrznej”¹⁸. Błędne w związku z tym jest przyjęcie, że pełnomocnictwo z art. 210 § 1 k.s.h. ma charakter wewnętrznego aktu spółki. Nie zmienia to stanowiska, że status pełnomocnika z art. 210 k.s.h. ma pewne cechy wyjątkowe i można przyjąć, że jest to pełnomocnik szczególny. Jednakże dopiero rozpatrując *in concreto* każdy rodzaj pełnomocnictwa, będzie można wskazać pewne cechy szczególne, odbiegające od kanonu określonego w Kodeksie cywilnym. Na przykład w jednym przypadku będzie możliwość udzielenia dalszego pełnomocnictwa (art. 106 k.c.) czy też dokonanie czynności z samym sobą (art. 108 k.c.), w innym zaś nie. Dlatego dla pełnomocnika najistotniejsze jest źródło umocowania, jakim jest oświadczenie woli oraz okoliczność, że jest on przedstawicielem. Z tego będą wynikać określone skutki dla obrotu. Niewątpliwie problem istnieje w związku z uznaniem za źródło umocowania pełnomocnika tylko oświadczenia reprezentowanego (art. 96 k.c.). Pytanie, jakie się rodzi w związku z tym, jest następujące: Czy uchwała zgromadzenia wspólników jest oświadczeniem w rozumieniu cytowanego przepisu? Sprawa nie jest taka oczywista. Problemy powstają już przy ustalaniu zasad składania oświadczeń przez radę nadzorczą. Tym bardziej dyskusyjne jest to, czym jest uchwała zgromadzenia wspólników. Czy ma ona charakter oświadczenia woli czy też nie? Dlatego nie jest tu istotne, czy do kompetencji rady nadzorczej należą przede wszystkim kompetencje nadzorcze, a walne zgromadzenie upoważnione jest do podejmowania uchwał.

Pytanie brzmi: Czy zgromadzenie wspólników ma w szczególnych przypadkach uprawnienie do złożenia oświadczenia woli za spółkę? Niewątpliwie nie każda uchwała może *expressis verbis* zostać uznana za oświadczenie woli. Za oświadczenie woli należy uznać taki przejaw woli, który wyraża w sposób dostateczny zamiar wywołania skutku prawnego w postaci ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego¹⁹. W przypadku uchwały o udzieleniu pełnomocnictwa niewątpliwie mamy do czynienia z przejawem woli, który zmierza do ustanowienia stosunku prawnego pełnomocnictwa. W przypadku odwołania pełnomocnictwa będzie chodziło o zniesienie stosunku prawnego pełnomocnictwa. Na tym tle po-

¹⁶ S. Sołtysiński, *System Prawa Prywatnego*, t. 17B: *Prawo spółek kapitalowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2010, s. 479–483. Błędnie wyrok SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, OSP 2013, nr 9, poz. 94 z krytyczną glosą Z. Kuniewicza i S. Czepity (*op. cit.*, s. 674). Słusznie A. Opalski, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2A: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 151–226*, red. A. Opalski, Warszawa 2018, s. 1147.

¹⁷ Zob. G. Kamiński, *Reprezentacja spółki z o.o. przez pełnomocnika powołanego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h.*, Legalis; M. Dumkiewicz, S. Kidyba, *op. cit.*

¹⁸ Z. Kuniewicz, S. Czepita, *op. cit.*, s. 676.

¹⁹ A. Wolter, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 1977, s. 246.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

jawia się problem konieczności złożenia oświadczenia woli przez jego odbiorcę (pełnomocnika). Uważam, że samo podjęcie uchwały i zapoznanie się z jej treścią przez umocowanego jest wystarczające. Nie ma zatem konieczności składania dodatkowo oświadczenia o podjętej uchwale przyszłemu pełnomocnikowi, ale istotne jest powzięcie woli udzielenia pełnomocnictwa. Zapoznanie się z nią będzie tożsame z oświadczeniem.

Dodatkowo – co istotne – w art. 96 k.c. nie ma mowy o oświadczeniu woli, lecz o oświadczeniu reprezentowanego, co należy interpretować szeroko. Dlatego dla uznania podstawy nabytego pełnomocnictwa – w klasycznym rozumieniu – uchwała zgromadzenia wspólników jest wystarczająca. Jest to oświadczenie reprezentowanego, czyli oświadczenie spółki. Z tego powodu błędne jest stanowisko przyjmujące, że oświadczenie woli zgromadzenia wspólników stanowi oświadczenie woli spółki działającej jako osoba trzecia w rozumieniu art. 63 k.c.²⁰ To ostatnie stanowisko nie ma żadnych podstaw prawnych, głównie ze względu na mechanizmy działania organów spółki z o.o., a w szczególności to, że organ nie może być uznany za osobę²¹.

Odpowiadając na pytanie dotyczące podmiotowego zakresu art. 210 k.s.h., należy stwierdzić, że sytuacja wydaje się jasna. Pełnomocnictwa udziela spółka, działając przez zgromadzenie wspólników, a pełnomocnikiem może być każdy, kto spełnia kryteria bycia pełnomocnikiem. Jedyne wątpliwości dotyczą udzielenia pełnomocnictwa na podstawie art. 210 k.s.h. członkowi zarządu także w sytuacji, gdy jest on drugą stroną czynności prawnej. Należy zaakceptować i dopuścić takie czynności, gdy nie sprzeciwia się to istocie zawieranej umowy²².

Nie ma również przeszkód, aby pełnomocnikiem był wspólnik, w tym głosujący nad powołaniem pełnomocnika²³. Pełnomocnikiem może być także prokurent.

Wracając do problemu charakteru prawnego pełnomocnictwa, należy spojrzeć na to zagadnienie przez pryzmat art. 2 k.s.h. Jak już stwierdzono, nie ma podstaw do twierdzenia, że nie mamy do czynienia z pełnomocnictwem, o którym jest mowa w Kodeksie cywilnym. Należy przyjąć, że stosowanie przez ustawodawcę tak samo brzmiącego pojęcia ma to samo znaczenie niezależnie od przepisu, w którym je umieszczono²⁴. Pojęcie „pełnomocnictwo” użyte w art. 210 k.s.h. (i w art. 253 k.s.h.) oznacza pełnomocnictwo w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 2 k.s.h. przepisy Kodeksu cywilnego stosujemy w pierwszej kolejności wprost, a dopiero z uwagi na naturę stosunku spółki należy je stosować odpowiednio lub wcale²⁵. W omawianym przypadku nie będzie zatem miał zastosowania art. 97 k.c., regulujący tzw. pełnomocnictwo ustawowe²⁶. Natura konstrukcji prawnej pełnomocnictwa uregulowanego w art. 210 k.s.h. nie uzasadnia całkowitego wyłączenia stosowania przepisów Kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie²⁷.

²⁰ J. Grykiel, *Glosa do wyroku z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, OSNC nr 2/2013 poz. 27*, „Państwo i Prawo” 2014, z. 5, s. 136.

²¹ A. Kidyba, *Prawo...*, s. 143–145.

²² A. Nowacki, *op. cit.*, s. 1286.

²³ *Ibidem*, s. 1289.

²⁴ J. Grykiel, *op. cit.*, s. 137.

²⁵ *Ibidem*, s. 138.

²⁶ A. Kidyba, J. Mojak, *Glosa do wyroku SN z dnia 17 grudnia 1985 r., III CRN 395/85*, „Palestra” 1988, nr 5, s. 127 i n.

²⁷ *Ibidem*.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Odpowiadając na pytanie dotyczące charakteru pełnomocnictwa i jego zakresu, należy przeanalizować art. 98–108 k.c. i ustalić zakres ich stosowania. Zgodnie z *communis opinio* zakres stosowania art. 98 k.c. jest ograniczony. Należy wyłączyć możliwość udzielenia pełnomocnictwa ogólnego²⁸. Pełnomocnictwo takie daje kompetencję do dokonywania wszelkich czynności mieszczących się w zakresie zwykłego zarządu. Ze względu na zbyt szeroki zakres oraz na szczególny charakter i funkcję art. 210 § 1 k.s.h. należy przyjąć możliwość udzielenia pełnomocnictwa szczególnego i rodzajowego²⁹. Zakres umocowania w stosunku do innych typów pełnomocnictw jest ograniczony tylko do sporów członków zarządu ze spółką (oraz umów).

Odpowiednie stosowanie art. 98 k.c. polega więc na wyłączeniu możliwości udzielenia jednego z typów pełnomocnictw. Zmodyfikowany w stosowaniu powinien być również art. 99 k.c. Ze względu na wyłączenie pełnomocnictwa ogólnego nie ma zastosowania art. 99 § 2 k.c. Również § 1 należy „potraktować” szczególnie. Mianowicie do powołania pełnomocnika na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. nie stosuje się art. 99 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli do ważności czynności prawnej potrzebna jest szczególna forma pełnomocnictwa, to dokonanie tej czynności powinno być udzielone w tej samej formie³⁰. Ponadto należy oddzielić oświadczenia konkretnych wspólników składane w ramach aktu głosowania od stosowanej formy pełnomocnictwa do protokołu zgromadzenia wspólników³¹.

Forma pełnomocnictwa jest przesądzona przez specyfikę art. 210 § 1 k.s.h., gdyż odnosi się on do udzielania pełnomocnictwa uchwałą zgromadzenia wspólników, w szczególności gdy uchwała będzie mogła być podjęta w trybie korespondencyjnym. Wyjątkowo może być ona podjęta ustnie, przy jednoczesnym udziale wspólników lub ich reprezentantów, jeżeli umowa spółki tak stanowi. Nie do pogodzenia jest ta sama forma pełnomocnictwa i dokonywanej czynności prawnej. W tym ostatnim przypadku będzie to forma pisemna, natomiast podjęcie uchwały odbywa się w szczególnym trybie korespondencyjnym, chyba że umowa spółki stanowi inaczej.

Co do zasady zastosowanie może mieć art. 100 k.c., dopuszczający do zawarcia umowy z członkiem zarządu osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, choć sens takiego rozwiązania jest wątpliwy. Do pełnomocnictwa z art. 210 k.s.h. zastosowanie będą mieć ponadto art. 101–102 k.c. (por. uwagi późniejsze). Z kolei zastosowania nie będzie miał art. 103 k.c., a więc nie będzie możliwe potwierdzenie zawartej umowy. Ze względu na charakter art. 210 k.s.h. z mocy art. 58 § 1 k.c. jego naruszenie powoduje bezwzględnie nieważność dokonanej czynności między spółką a zarządem³².

²⁸ Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 71/18, LEX nr 2612713; M. Dumkiewicz, S. Kidyba, *op. cit.*

²⁹ A. Opalski, *op. cit.*, s. 1148.

³⁰ Tak A. Nowacki, *op. cit.*, s. 1293; J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 794. Odmienne Z. Kuniewicz, M. Leśniak, *op. cit.*, s. 550; Z. Kuniewicz, *Wybrane zagadnienia...*, s. 84; K. Ryszkowski, *Forma pełnomocnictwa udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. na gruncie orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 1, s. 33 i n.

³¹ K. Ryszkowski, *op. cit.*, s. 36.

³² A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, s. 1051; J. Strzępka, E. Zielińska, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 539 i zaprezentowane tu orzecznictwo wspierające takie stanowisko. Inaczej A. Opalski, *op. cit.*, s. 1160–1161 i zaprezentowany tu przegląd stanowisk doktryny.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Zastosowanie będą mieć art. 104–107 k.c. Jak już stwierdzono, należy dopuścić również stosowanie art. 108 k.c., czyli dokonanie czynności w sytuacji, gdy pełnomocnikiem jest członek zarządu. Czynność prawna „z samym sobą” powinna być jednak wyraźnie dopuszczona w treści uchwały zgromadzenia wspólników powołującej pełnomocnika. Wątpliwości budzi stosowanie drugiej przesłanki dopuszczającej z art. 108 k.c., mianowicie że ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy. Wydaje się, że w niektórych umowach (np. o pracę) taka możliwość naruszenia jest częsta, co będzie wykluczało stosowanie art. 108 k.c.

Konkludując, należy przyjąć, że różnice między pełnomocnictwem szczególnym z art. 210 § 1 k.s.h. a pełnomocnictwem „klasycznym” sprowadzają się do tego, że:

Po pierwsze, mocodawcą jest organ zwykle nieuprawniony do decydowania o reprezentacji, źródłem powołania pełnomocnika jest uchwała zgromadzenia wspólników. Po drugie, jego zakres w stosunku do innych typów pełnomocnictw jest ograniczony tylko do umów z członkiem zarządu i sporów między nim a spółką. Po trzecie, tryb umocowania pełnomocnika z art. 210 k.s.h. jest szczególny. Po czwarte, forma pełnomocnictwa udzielonego przez zgromadzenie wspólników nie podlega regule ustanowionej w art. 99 § 1 k.c.³³

Kolejną kwestią wymagającą omówienia jest zagadnienie wygaśnięcia pełnomocnictwa z art. 210 k.s.h. Można wskazać na jego kilka przyczyn. Zgodnie z art. 101 § 1 k.c. pełnomocnictwo może być w każdym czasie odwołane, chyba że mocodawca zrzekł się odwołania pełnomocnictwa z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa. Odwołanie pełnomocnictwa jest jednostronną czynnością prawną.

Drugą przyczyną wygaśnięcia pełnomocnictwa może być upływ czasu, na jaki go ustanowiono. Nie jest wykluczone przyjęcie rozwiązania polegającego na dopuszczalności zawierania umów na daną kadencję członka zarządu. W takim przypadku upływ czasu będzie przyczyną ustania pełnomocnictwa. Zgodnie z art. 101 § 2 k.c. umocowanie wygasa ze śmiercią pełnomocnika. Jednakże w pełnomocnictwie można dopuścić, że w miejsce pełnomocnika wchodzi jego spadkobiercy.

Art. 101 § 2 k.c. odnosi się również do śmierci mocodawcy. Należy w przypadku spółki z o.o. rozumieć jej rozwiązanie. Jednakże i w tej sytuacji możliwe jest zastrzeżenie, że pełnomocnictwo nie wygasa z powodu rozwiązania mocodawcy (spółki), a w jego miejsce wchodzi np. następcy prawni. Przypadek taki może mieć miejsce tylko przy przekształceniu spółki z o.o. w inną formę prawną.

Na marginesie należy wspomnieć również o sytuacji, gdy pełnomocnikiem nie jest osoba fizyczna, lecz osoba prawna lub podmiot ustawowy³⁴. W takim przypadku także należy rozważać rozwiązanie takiego podmiotu jako przyczynę wygaśnięcia umocowania, z zastrzeżeniem art. 101 § 2 k.c.

Kolejną przyczyną wygaśnięcia pełnomocnictwa może być zaistnienie okoliczności, które powodują utratę zdolności do czynności prawnej pełnomocnika. Osoba ubezwłasnowolniona całkowicie traci więc zdolność do czynności prawnych, a przez to pełnomocnictwo wygasa.

³³ A. Kidyba, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, s. 426.

³⁴ Por. K. Kopaczyńska-Pieczniak, *op. cit.*, s. 623.

Zdarzeniem prawnym powodującym wygaśnięcie pełnomocnictwa jest też zrzeczenie się (rezygnacja) pełnomocnika³⁵.

Z art. 61 k.c. wynika, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że osoba ta mogła zapoznać się z jego treścią. W związku z powyższym należy – ze względu na adresata – rozważyć, czy doszło do skutecznego złożenia tego oświadczenia woli.

Z punktu widzenia skuteczności składanego oświadczenia woli należy wskazać, że powinno być ono „zakomunikowane” właściwej osobie. Zgodnie z generalnymi zasadami reprezentacji oświadczenie powinno „dojść” do osoby uprawnionej do reprezentacji spółki, a więc zarządu, prokurenta bądź pełnomocnika. W sytuacji rezygnacji z funkcji pełnomocnika spółki, w następstwie działania zgromadzenia wspólników do rozstrzygnięcia sporów z członkami zarządu, rozważenia wymaga również skuteczność dojścia oświadczenia do wspólników bądź do ich reprezentantów.

Dodatkowo może powstać problem odwołania oświadczenia woli o rezygnacji z funkcji pełnomocnika zgromadzenia wspólników. Wówczas zastosowanie powinny mieć również przepisy Kodeksu cywilnego, mianowicie art. 61 § 1 zd. 2. Odwołanie złożonego innej osobie oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło do adresata jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej. Odwołanie oświadczenia woli może być dokonane w każdej formie i każdym środkiem. Cofnięcie rezygnacji powinno być dokonane oświadczeniem. Poprzez wycofanie złożonego oświadczenia woli przed jego „dojściem” do adresata, usunięte zostają skutki pierwszego oświadczenia. W konsekwencji nie istnieje potrzeba składania dodatkowego oświadczenia woli, a wycofanie powoduje, że w istocie oświadczenie to ma charakter *non existens*.

Powyższe rozważania nie wyczerpują wszystkich problemów związanych ze stosowaniem art. 210 § 1 k.s.h. do sporów ze spółką. Pominięto te zagadnienia, które wyjaśnione zostały w doktrynie lub orzecznictwie. Dodatkowo szerokiego rozważenia wymaga problematyka działania pełnomocnika, którym jest osoba prawna bądź podmiot ustawowy, jednakże jest to materia na inne opracowanie.

PROBLEMATYKA ZAISTNIENIA SPORÓW ZE SPÓŁKĄ WYNIKAJĄCA Z ART. 253 K.S.H.

Drugim przepisem odnoszącym się do pełnomocnictwa szczególnego jest art. 253 k.s.h. (art. 426 k.s.h.).

Kolejne odstępstwo od zasady, że spółka jest reprezentowana przez zarząd, wyrażonej w art. 253 k.s.h., ma odmienne od art. 210 k.s.h. uzasadnienie. Oczywiście chodzi o to, aby co do zasady (wyjątkiem jest spółka jednoosobowa) w stosunkach z zarządem jego członkowie nie byli drugą stroną sporu lub umowy. W przypadku art. 253 k.s.h. chodzi tylko o spór polegający na wniesieniu powództwa przez legitymowanych do tego – określonych w art. 250 k.s.h. – o uchylenie uchwały lub stwierdzenie nieważności uchwały. Założeniem jest, że w sporze takim, o którym mowa w art. 253 k.s.h., to spółka jest pozywana, a powodem mogą być organy lub osoby, o których mowa w art. 250 k.s.h. Art. 253 k.s.h. jest przede wszystkim

³⁵ *Ibidem*, s. 629.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

po to, aby uniknąć reprezentacji spółki przez te same osoby po dwóch stronach procesu i bycia jednocześnie reprezentantem powoda i pozwanego.

Art. 253 k.s.h. dotyczy przypadku, w którym spółka jest pozwana i pozwaną spółkę miałyby reprezentować jej zarząd. Gdyby miało dojść do tego, że powodem jest również zarząd, należy doprowadzić do uniknięcia sytuacji, w której występowałby on w roli reprezentanta pozwanego i powoda, a więc dochodziłoby do naruszenia zasady kontradiktoryjności postępowania. W ten sposób w postępowaniu o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały spółka jest chroniona.

Przyjmuje się, że art. 253 k.s.h. nie ma zastosowania w przypadku, gdy powodem jest wspólnik dysponujący samodzielnym uprawnieniem do zaskarżenia uchwały spółki z o.o.³⁶, chyba że wspólnik jest jednocześnie członkiem zarządu pozwanej spółki³⁷. Jednakże zarząd nie może występować wówczas jako reprezentant powoda.

Podstawowym przepisem regulującym zasady reprezentacji z udziałem członka zarządu jest art. 210 k.s.h. Jednakże art. 253 k.s.h. jest *lex specialis* w stosunku do art. 210 k.s.h. W sporze między członkiem zarządu a spółką o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały wspólników zastosowanie ma art. 253 § 2 k.s.h., a nie art. 210 k.s.h. W takiej sytuacji wykluczona jest możliwość reprezentacji przez inny organ (zarząd, radę nadzorczą), gdyż mogą to uczynić jedynie pełnomocnik powołany uchwałą wspólników lub kurator³⁸.

Charakter prawny pełnomocnictwa, o którym wspomina art. 253 k.s.h., może być porównywany z pełnomocnictwem, o którym jest mowa w art. 210 k.s.h. Nie ma więc potrzeby powtórnego omawiania tego problemu (por. wyżej). Istnieją wszakże pewne odmienności w stosunku do pełnomocnictwa z art. 210 k.s.h. Nie zmienia to ogólnej oceny, że mamy do czynienia z pełnomocnictwem szczególnym, ale opartym o przepisy Kodeksu cywilnego.

W przypadku zarówno art. 210 k.s.h., jak i art. 253 k.s.h. istnieją elementy odróżniające. W art. 253 k.s.h. mowa jest o udzieleniu pełnomocnictwa przez wspólników uchwałą, podczas gdy w art. 210 k.s.h. pełnomocnictwa takiego udzielić może tylko zgromadzenie wspólników. Możliwości podjęcia uchwały w przypadku art. 253 k.s.h. są więc większe, gdyż pełnomocnik może być powołany uchwałą na podstawie art. 227 k.s.h. Inną różnicą jest to, że w przypadku art. 210 k.s.h. istnieje wybór między pełnomocnikiem a radą nadzorczą przy występowaniu sporów (i przy zawieraniu umów). W sytuacji art. 253 k.s.h. istnieje trójstopniowość gradacji³⁹. Spółkę reprezentuje pełnomocnik powołany przez wspólników. W dalszej kolejności, jeżeli takiego pełnomocnika brak, spółkę reprezentuje zarząd. Jeżeli zarząd nie może działać i brak jest uchwały wspólników o ustanowieniu pełnomocnika, sąd wyznacza kuratora spółki.

Zakres przedmiotowy pełnomocnictw z art. 210 i 253 k.s.h. jest odmienny. W pierwszym przypadku chodzi o umowy z członkami zarządu i spory między nimi a spółką, w drugim zaś tylko o spory, i to w ograniczonym zakresie, chodzi bowiem tylko o spory dotyczące uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwał wspólników. Z tego punktu widzenia skala spraw, których dotyczy art. 210 k.s.h., jest zdecydowanie szersza (por. wyżej).

³⁶ Wyrok SN z dnia 3 lutego 2017 r., II CSK 304/16, LEX nr 2284177.

³⁷ Uchwała SN z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 55.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ R. Pabis, [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2B: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 227–300*, red. A. Opalski, Warszawa 2018, s. 575.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

W sytuacji art. 253 k.s.h. można udzielić pełnomocnictwa do rozstrzygnięcia tylko jednego powództwa⁴⁰ o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały lub też do wielu pełnomocnictw o takim zakresie. Podobnie jak art. 210 k.s.h., art. 253 k.s.h. wyróżnia się tym, że jest to pełnomocnictwo procesowe.

Wspólne dla obu typów pełnomocnictw szczególnych z art. 210 i 253 k.s.h. jest niewątpliwie to, że powołującymi są wspólnicy działający jako organ (zgromadzenie wspólników), dodatkowo w przypadku art. 253 k.s.h. działają wspólnicy (art. 227 § 2 k.s.h.). W obu przepisach mamy szczególny cel powołania pełnomocnika i to, że obaj działają w imieniu spółki.

Ustalenie, że art. 253 k.s.h. jest *lex specialis* w stosunku do art. 210 k.s.h. wymaga doprecyzowania zakresu stosowania tego pierwszego przepisu. W sporze o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały pozwanym jest zawsze spółka. Powodem może być wspólnik, rada nadzorcza, komisja rewizyjna i jej poszczególni członkowie oraz zarząd (i jego członkowie). Zarząd będzie się jednak znajdował w szczególnej sytuacji, gdyż będzie miał kompetencje do reprezentacji, ale według zasad określonych w art. 201 i n. k.s.h.⁴¹, przy czym tylko wówczas, gdy powództwo jest wytoczone przez wspólnika, radę nadzorczą i komisję rewizyjną lub członków tych organów.

Zarząd nie ma natomiast prawa do reprezentacji, jeżeli z powództwem wystąpi zgodnie z art. 250 k.s.h. *in corpore* lub uczynią to jego członkowie. Jak już wspomniano, prowadziłyby to do sprzeczności interesów i naruszenia zasady kontrydiktoryjności, zarząd bowiem nie może działać za spółkę. Tak też należy rozumieć art. 253 § 2 k.s.h. Chodzi o wszelkie sytuacje, gdy zarząd nie może działać, ale również, a może przede wszystkim, o taką sytuację, o której mowa była powyżej. Analogicznie należy postrzegać tę sytuację, gdy wspólnik jest jednocześnie członkiem zarządu⁴².

Gdyby powodem była spółka reprezentowana przez zarząd (jego członków) i jednocześnie pozwanym byłaby spółka, to zarząd nie może jej reprezentować. Dlatego ustalono określoną kolejność działających: pełnomocnik powołany uchwałą wspólników; zarząd, jeżeli może działać (np. powodem jest wspólnik czy też inne organy lub ich członkowie); w ostatniej kolejności, gdy wymienieni reprezentanci nie mogą działać lub pełnomocnik nie zostanie powołany, sąd powołuje kuratora.

Warunki ustanowienia kuratora w sporze, o którym mowa w art. 253 § 1 k.s.h., określa § 2 tego przepisu. Ma to miejsce, gdy: 1) zarząd nie może działać za spółkę; 2) brak jest uchwały o ustanowieniu pełnomocnika. Konstrukcja tego przepisu jest niezbyt fortunna, gdyż to, czy zarząd może działać czy nie, jest wtórne w sytuacji ustanowienia pełnomocnika szczególnego (z art. 253 k.s.h.). Zgodnie z § 1 art. 253 k.s.h. kompetencja zarządu do udziału w sporze wchodzi w grę tylko wówczas, gdy nie został ustanowiony pełnomocnik w postępowaniu o uchylenie uchwały lub stwierdzenie nieważności uchwały. Jeżeli pełnomocnik jest powołany, to ta okoliczność wyklucza ustanowienie kuratora. Dopiero wtedy gdy zachodzi taka sytuacja, należy zbadać, czy ewentualnie zarząd może działać za spółkę. W przypadku

⁴⁰ Tak J. Frąckowiak, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, s. 689.

⁴¹ *Ibidem*, s. 688.

⁴² *Ibidem*.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

pozytywnej odpowiedzi na to pytanie (nawet gdy nie powołano pełnomocnika spółki) wyznaczenie kuratora przez sąd jest również niedopuszczalne.

Jeżeli występuje spór inny niż ten, o którym mowa w art. 253 k.s.h., to istnieje możliwość występowania rady nadzorczej lub pełnomocnika zgromadzenia wspólników (art. 210 k.s.h.). Chodzi tu o każdy spór, w jakim może znaleźć się spółka z członkami zarządu, z wyłączeniem art. 253 k.s.h.

PODSUMOWANIE

Nie powinno budzić wątpliwości, że pełnomocnictwo odgrywa szczególną rolę w regulacji Kodeksu spółek handlowych, jak również to, że ma ono szerokie zastosowanie nie tylko w klasycznym zastępstwie podmiotów czy osób w spółce, lecz także samej spółki. Jednocześnie pełnomocnik uzyskuje pewien status szczególny ze względu na czynności, w których uczestniczy oraz ze względu na jego, mimo wszystko, wyjątkowy status. Pozycja ta w ramach samego Kodeksu spółek handlowych, w kontekście przepisów Kodeksu cywilnego, też się zmienia, w zależności od tego, w czym imieniu występuje: spółki czy wspólników.

Nie można zapominać o sytuacjach, gdy pełnomocnik jest reprezentantem spółki w klasycznych czynnościach, poza art. 210 czy 253 k.s.h. Wówczas „uruchomienie” jego umocowania następuje przez klasyczny organ do tego upoważniony (zarząd) albo przez innych przedstawicieli (ustawowych czy pełnomocników, jeżeli spełnione są warunki z art. 106 k.c.). Dodatkowo pełnomocnictwo wykorzystywane jest przy sporach – czemu poświęcony był ten artykuł – a nie czynnościach prawnych. Pozwala to na stwierdzenie, że użycie słowa „pełnomocnik” w kontekście przepisów Kodeksu spółek handlowych ma wiele znaczeń.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Zawłocki R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Dumkiewicz M., Kidyba S., *Charakter pełnomocnictwa udzielanego na podstawie art. 210 k.s.h. – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 30.01.2019 r., III CZP 71/18*, „Glosa” 2019, nr 4.
- Frąckowiak J., [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. A. Kidyba, t. 2, Warszawa 2018.
- Grykiel J., *Glosa do wyroku z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, OSNC nr 2/2013 poz. 27*, „Państwo i Prawo” 2014, z. 5.
- Kamieński. G., *Reprezentacja spółki z o.o. przez pełnomocnika powołanego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h.*, Legalis.
- Kidyba A., [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. A. Kidyba, t. 1, Warszawa 2020.
- Kidyba A., [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. A. Kidyba, t. 2, Warszawa 2018.
- Kidyba A., *Prawo handlowe*, Warszawa 2020.
- Kidyba A., Mojak J., *Glosa do wyroku SN z dnia 17 grudnia 1985 r., III CRN 395/85*, „Palestra” 1988, nr 5.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., [w:] *Kodeks cywilny, t. 1: Część ogólna. Komentarz*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012.
- Kuniewicz Z., *Wybrane zagadnienia dotyczące pełnomocnictwa do reprezentowania spółki kapitałowej w umowach z członkami zarządu*, „Rejent” 2006, nr 7–8.
- Kuniewicz Z., Czepita S., *Glosa do wyroku SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11*, OSP 2013, nr 9, poz. 94.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Kuniewicz Z., Leśniak M., *Z problematyki prawnej pełnomocnictwa do reprezentowania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h.*, [w:] *Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego*, red. M. Modrzejewska, Warszawa 2010.

Nowacki A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, t. 1: *Komentarz do art. 151–226*, Warszawa 2017.

Opalski A., [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2A: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 151–226*, red. A. Opalski, Warszawa 2018.

Pabis R., [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 2B: *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do art. 227–300*, red. A. Opalski, Warszawa 2018.

Ryszkowski K., *Forma pełnomocnictwa udzielonego na podstawie art. 210 § 1 k.s.h. na gruncie orzecznictwa Sądu Najwyższego*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 1.

Sołtysiński S., [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B: *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2010.

Strzępka J., Zielińska E., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015.

Szajkowski A., [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, *Kodeks handlowy. Komentarz*, t. 2, Warszawa 1996.

Wolter A., *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 1977.

AKTY PRAWNE

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2020, poz. 1740, 2320).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1526).

ORZECZNICTWO

Postanowienie SN z dnia 5 października 2011 r., II UZP 9/11, LEX nr 1096116.

Uchwała SN z dnia 22 października 2009 r., III CZP 63/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 55.

Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 71/18, LEX nr 2612713.

Wyrok SN z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 84/11, LEX nr 1214611.

Wyrok SN z dnia 15 czerwca 2012 r., II CSK 217/11, OSP 2013, nr 9, poz. 94.

Wyrok SN z dnia 3 lutego 2017 r., II CSK 304/16, LEX nr 2284177.